

Verskyn sedert 1 April 1873 as “De Maandbode” en sedert 1 Oktober 1894 as “Het Kerkblad”

die **Kerkblad**

Julie 2021

En daar was lig!

**Die Psalms in die
2020-Bybelvertaling**

www.gksa.org.za

Inhoud

Julie 2021

JAARGANG 122, NO. 3358
Julie 2021

1	VAN DIE REDAKTEUR Seënstrome uit die hemel	FOKUS	IN DANKBARE HERINNERING
4	UIT DIE WOORD En daar was lig!	8 Wees soos kindertjies in God se koninkryk	16 Ds. CS Grobler
6	REDAKSIONEEL Die rykdom en relevansie van ons belydenis aangaande God	10 Die Psalms in die 2020-vertaling van die Bybel	18 BRIEWE VAN ONS LESERS
		13 Die uniekheid van die Khoesantale	20 Lief en Leed
			21 Kerklike administrasie
			22 Kleinadvertensies

REDAKSIEKOMMISSIE

REDAKTEUR: Prof. CFC Coetzee
KOPIEREDAKTEUR: Mev. J Fourie
ADDISIONELE LEDE: Ds. C Aucamp, prof. SP van der Walt, prof. J Smit, mev. V de Kock, dr. MN Hermann

Adresbesonderhede:

- Die Redakteur, Die Kerkblad, Posbus 20008, Noordbrug, 2522; e-posadres: callie.coetzee@nwu.ac.za; sel. 082 337 7951
- Kopieredakteur, Die Kerkblad, Posbus 20008, Noordbrug, 2522; e-posadres: kerkblad@gksa.co.za; tel. 018 297 3986
- Navrae in verband met rekenings, adresveranderings, intekening: Me. Angie Mokobi, tel. 018 297 3986; e-posadres: tydskrifte@gksa.co.za

Intekengeld

(doen navraag by die Administratiewe Buro)

Intekening moet skriftelik gekanselleer word

DRUKKERS: V&R Drukkery, tel. 012 333 2462

EIENAARS EN UITGEWERS

Deputate Kerklike Tydskrifte van die Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika, Posbus 20008, Noordbrug 2522.

Menings uitgespreek in artikels verteenwoordig nie noodwendig dié van die Redaksiekommissie nie. Tensy anders vermeld, word die hoofartikels deur die redakteur geskryf. Die Redaksie behou hom die reg van plasing van bydraes, asook die redigering, verkorting, parafrasering of uitbreiding van bydraes voor.

Seënstrome uit die hemel

Ons leef sedert Pinkster in besonder in die tyd van die Heilige Gees. Pinkster was die laaste groot gebeurtenis wat op God se kalender plaasgevind het, ná die geboorte, die kruisiging, die opstanding en die hemelvaart van Christus. Dit beteken dat alles wat in hierdie tyd gebeur, deur die Pinkstergebeurtenis beheers word. Dit het betekenis vir die wêreld.

Ons lees in Johannes 16 dat Christus sê die Heilige Gees sal die wêreld oortuig van sonde en geregtigheid en oordeel. Dit het betekenis vir die kerk. Ons kan ons die kerk nie voorstel sonder die Heilige Gees nie. Hy is in die midde van die kerk uitgestort. Die kerk is in besonder die werkplek van die Heilige Gees. Ons kan sê die kerk is die skepping van die Gees.

En dan het Pinkster betekenis vir elkeen van ons.. God die Heilige Gees is aan my gegee. Hy, wat Self God is saam met die Vader en die Seun, woon in my. Hy het beheer van my lewe oorgeneem. Hy het aan my die nuwe lewe gegee.

Die oneindige rykdom van die gawe van die Gees

Ons kan oor die gawe van die Gees nooit uitgepraat, of liever uitgejubel, raak nie. Ons vind iets daarvan in Efesiërs 1. Daar sing Paulus 'n loflied oor hierdie waarheid. Die gemeente van Efese was 'n klein gemeentetjie, 'n eilandjie, 'n stippeltjie in die heidense ongelowige wêreld, beheers deur die godsdienst van die godin Diana. As Paulus aan hulle skryf, dan verwys hy nie eers daarna nie. Hy begin met 'n loflied oor die seën van God wat ons deel geword het.

Paulus sê Hy het ons in Christus geseën met al die seëninge van die Gees wat daar in die hemel is. God gee op twee maniere en nooit anders nie. Hy seën ons in Christus. Dit is alleen op grond van wat Christus gedoen het dat ons geseën word. Ons was alleen die vloek van God waardig. Maar Hy het ons geseën in Christus. Sonder Hom kan ons niks doen nie. Sonder Hom is ons niks. Hy is die Bron. Toe Hy opgevaar het na die hemel, kon Hy sy Gees uitstort. Hy het die skatkamers van God se seën vir ons ontsluit.

En Hy deel dit uit deur die Heilige Gees. Geen seën kom tot ons anders as deur die werk van die Heilige Gees nie. Hy bring die seën wat Christus verwerf het en pas dit toe in ons lewe.

So het Christus Self gesê in Johannes 16:14: “Die Heilige Gees sal My verheerlik, want net wat Hy van My ontvang, sal Hy aan julle verkondig.”

Seënstrome uit die hemel

Wat is dan nou die seëninge van die Gees? Paulus begin vers 4 (NAB) met die woordjie “so”. En dan volg in die oorspronklike taal een ononderbroke sin van 202 woorde tot by vers 14. Dit trek alles saam in vier dinge.

In die eerste plek sê hy God het ons in Christus uitverkies nog voordat die wêreld geskep is. Daar het ons seën begin. In die ewigheid het God my uitverkies, my by my naam genoem as een van die mense wat Hy wil seën met al die seëninge van die Gees.

Van die redakteur

Die tweede seën wat direk met die uitverkiesing verbind is, is die feit dat ons kinders van God geword het. Paulus sê dit so pragtig: "In sy liefde het God ons, volgens sy genadige beskikking ... daarvoor bestem om deur Jesus Christus sy kinders te wees" (vs 5). 'n Mens is nie vanself kind van God nie. Van nature is ons kinders van Satan en van die hel.

God kon ons eenvoudig net daar gelos het. Maar Hy het nie. Waarom nie? Wat het Hom gedring om van ons, vuil, sondige, afskuwelike mense, sy kinders te maak? Twee woorde gee die antwoord. Die eerste is dat Hy dit "in sy liefde" gedoen het, en die tweede dat Hy ons volgens sy genadige beskikking daarvoor bestem het om sy kinders te word.

Liefde en genade. Dit is die antwoord. As dit nie vir God se liefde en genade was nie, kon ons nooit

God se kinders geword het nie. As dit nie daarvoor was nie, dan het Christus nie na die wêreld gekom nie (vgl. Joh. 3:16).

Dit bring ons by die derde seën. Paulus sê in vers 7 ons is deur die bloed van sy Seun verlos en ons oortredinge is vergewe. Ons was slawe en ons was die ewige dood skuldig. Ons was onder die heerskappy van die duiwel en belaaï met skuld. Maar Christus het ons verlos deur sy bloed. Hy het ons vrygekoop van die vloek van die sonde.

En ons ontvang dit alles in die kerk. Dit is die vierde seën wat Paulus noem. Hy sê dit twee keer: "Deur Christus het ons deel geword van die volk van God soos Hy dit vooruit al bestem het." Om deel te wees van die volk, die kerk van God, is 'n hemelse seën. So alleen kry ons deel aan Christus. Hy is die Hoof en sy kerk sy liggaam. So laat die

Heilige Gees ons groei en gedy as God se kinders, as Christus se liggaam, sy bruid, sy kudde.

Is dit nie wonderlik om so geseën te wees nie, uit die hemel waar Christus is, deur die Heilige Gees: uitverkies, God se kinders, verlos en vergewe, deel van die volk van God. En asof dit nie genoeg is nie, kom hy later in die brief by ons lewe van elke dag. Die hemelse seëninge werk deur. Hy praat van ons arbeidsverhoudinge, van ons gesinne, ouers en kinders. So leef ons onder die seënstrome uit die hemel. Ons lewe is uitgelig uit die sleurgang, die moeite, die sorg, die doodsheid van die sonde. Ons lewe is in die wêreld, maar ook in die hemel.

Besef ons nog elke dag die ont-saglike rykdom van God se genade aan ons? Dan moet ons so totaal anders leef as die ongelowiges in die wêreld. ^{CFCC}

BELANGRIKE KOMMUNIKASIE MET ONS INTEKENARE

Geagte intekenaar,

Van die kant van die Redaksie wil ons u van harte bedank vir u volgehoue steun, deur intekening op *Die Kerkblad*. Ons het ook reeds van heelwat lidmate inligting ontvang, soos wat ons in die vorige uitgawe versoek het. Ons oorweeg om mettertyd al hoe minder van die Poskantoor gebruik te maak, in die lig van swak diens wat dikwels ervaar word, maar ook om koste te bespaar. Die Redaksie oorweeg om mettertyd oor te skakel na groepsintekening, waar *Die Kerkblad* dan per koerier by elke gemeente afgelewer word.

Hierdie verspreidingsmetode kan egter alleen werk as ons die samewerking van elke intekenaar het. Daarom versoek ons u dringend om ons van die volgende inligting te voorsien:

- Is u 'n huidige of nuwe intekenaar?
- Die gemeente waarvan u lidmaat is.
- Aanduiding as u nie lidmaat van 'n Gereformeerde gemeente is nie.
- Naam, voorletters en van.
- Telefoon/selfoonnommer.
- E-posadres.
- Hardekopie of digitale intekening.

U kan die inligting per e-pos stuur na: kerkblad@gksa.co.za

Baie dankie vir u hulp, asook u volgehoue voorbidding vir die werk van *Die Kerkblad*. Ons sal u voortdurend op hoogte hou van enige verwickelinge.

Hartlike groete, die Redaksie

En daar was lig!

Lees: Genesis 1:1-5, 31

Teks: Genesis 1:3

Die evangelie begin reeds op die heel eerste bladsy in die Bybel: “En daar was lig.” Soos ’n jubelkreet breek dit deur: “En daar was lig.” Lig is immers die eerste voorwaarde vir lewe op aarde – sonder lig kan daar nie lewe wees nie.

Dis God wat hier skeppend en ook lewendmakend besig is met ons wêreld. Alles verloop volgens sy vooropgesette skeppingsplan. Eers het God lig geskep – en daarna lewe.

Wat is lewe? Ons weet nie regtig nie. Die skepping is ’n wonder waarvoor jy maar net verstom kan staan. As die Here skep, buig ons in lofprysing en aanbidding en verwondering voor Hom neer.

Dit is ook die doel van die skrywer hier in Genesis 1. Om ons die grootheid, die almag, en die heerlijkheid van die Here te laat sien.

God begin met die skepping deur heel eerste lig te skep. Ons sien reeds in hierdie woordjie iets van die genade, die liefde en die goedheid van die Here. Want die meeste mense is bang vir die donker. Nie net kinders nie – ook grootmense. Ons voel bang en verlore in die donker. Asof daar in die donker vreemde, gevaarlike dreigende magte aan die werk is, magte waarteenoor jy as mens magteloos staan.

Dit is hierdie selfde huiwering wat ons ook in Genesis 1 hoor as die skrywer die toestand van die aarde beskryf voordat God die lig geskep het. Die aarde was heeltemal onbewoonbaar. Woes en leeg, staan daar in die 1953-vertaling. Dit maak jou bang. Nie alleen was alles stikdonker, sonder lewe en totaal onbewoonbaar nie. Ons lees ook van die diep waters wat die hele aarde bedek het. ’n Watermassa oor die hele aarde. Hier kan niks en niemand lewe nie, want op hierdie onmeetlike oseaan is dit piknag-donker. So het die wêreld gelyk voordat God lig begin skep het.

Dit is asof mens hier iets van die hel beleef as jy lees van die onmeetlike eensaamheid en totale verlatenheid van ’n donker wêreld sonder God. Ons kan nie help om hier onwillekeurig aan die donkerte en totale verlatenheid van ons Here Jesus Christus aan die kruis op Golgota te dink nie. Eers het die donkerte gekom van twaalfuur tot drie-uur en teen drie-uur het Hy in doodsangs uitgeroep: “My God, My God, waarom het U my verlaat?” (Matt. 27:46).

Donkerte. Godverlatenheid. Dit is die hel. Dit is die atmosfeer ook hier in Genesis 1:2 – “Die aarde was heeltemal onbewoonbaar, dit was donker op die diep waters ...” Hier word jy gekonfronteer met die ontsaglike groot leegte van alles, ’n wêreld sonder sin of betekenis. ’n Wêreld sonder lig. ’n Wêreld vasgevang in die greep van duisternis, chaos, wanorde, vrees. Niks beweeg nie – niks verander nie – niks groei nie – niks lewe nie.

Maar in vers 2 hoor ons ook die voorspel wat sou uitloop op die jubel-

lende juigklanke van vers 3. Ons lees in vers 2: “Maar die Gees van God het oor die waters gesweef ...” Ons lees hier van ’n God wat in sy genade, in sy liefde, in sy volle blye skeppingsdrang diep neerbuig oor hierdie chaotiese aarde. Die Gees van God wat heen en weer oor die waters sweef, soos ’n arend oor haar kleintjies. Sweef: dit is die eerste beweging wat ons in hierdie ongeordende, vormlose, donker massa gewaar.

So vorm vers 2, waar ons die eerste beweging bespeur, die inleiding tot vers 3 – die Woord wat God nou gaan spreek. In vers 3 is dit God – die God wat met ’n kleed van lig omhul is – die God wat in die lig woon – die God wat sy lig in die donker laat uitstraal – wat deur sy Woord begin om te skep en te sê: “Laat daar lig wees.”

En toe gebeur dit: “En daar was lig.” Die eerste skeppingsoomblik het aangebreek. Een oomblik, niks – net die donkerte. Die volgende oomblik, toe is daar skielik lig. Asof ’n onsigbare hand ’n skakelaar aangesit het, wat die hele skepping skielik verlig het. En daar was lig! In hierdie heel eerste skeppingswoorde hoor ons die oorwinning van God se lig oor die onheilspellende, donker, duister, chaotiese oermagte. En daar was lig.

Soos op daardie Paasmôre, toe die engel die swaar klip voor Jesus se graf wegrol, sodat die heerlike strale van die vroeë oggend die donker graf opeens verlig en die lewende, opgestane Christus stralend, majestueus en heerlik uit die donker graf na buite toe uitkom, na die lewe toe: “En daar was lig!”

So weerklink hierdie eerste skeppingswoord van die Here magtig en triomferend deur die donker nag van die donker diep onheilswaters. En oombliklik breek die oorwinning deur: “En daar was lig!”

Dit is wat gebeur as God Hom vol liefde en ontferming diep oor hierdie wêreld neerbuig. Sodat die donker magte van duisternis, chaos, leegheid en sinloosheid moet wyk voor die mag van God se onweerstaanbare lewewekkende lig.

Dit laat ook alle angs en vrees uit ons hart verdwyn, as die lig skielik warm, weldadig, liefdevol en vriendelik om ons skyn. Dan kry die lewe nuwe klank en kleur, nuwe diepte en sin, nuwe skoonheid en prag.

Alles begin met die lig: lewe, sigbaarheid, kleure, grense, kontoere, helderheid. So ervaar mens die liefdevolle nabyheid van die Here hier by jou, om jou, langs jou en in jou ... Wie jy ook al is en hoe vol spanning en onsekerheid jou lewe ook al is:

- as jy bang is vir die lewe
- bang is vir die leegheid
- bang is vir die sinloosheid
- bang is vir die eensaamheid
- bang is vir die toekomst
- bang is vir misdaad en geweld wat ons land teister

- bang is vir die veiligheid van jou dierbares
- bang is vir siekte, ouderdom en aftakeling
- bang is vir die dood.

En daar was lig! Dit is die lig van God, Jesus Christus, wat na hierdie aarde toe gekom het, om al die donkerte vir altyd uit ons lewe weg te neem. Hy wat self in Johannes 8:12 vir ons sê: “Ek is die lig vir die wêreld. Wie My volg, sal nooit in die duisternis lewe nie, maar sal lig hê wat lewe gee.”

Hier kry ons weer die wonderlike volgorde: eers lig, dan lewe. Lig en lewe wat saambundel in ons Here Jesus Christus, die Woord wat in die begin daar was en deur Wie God alles geskape het.

As gelowiges in Jesus Christus kan ons vol vertrou die toekoms tegemoet gaan. Want ons het ’n God wat deur sy Gees oor ons lewe gesweef het. Wat lig en lewe gegee het. ’n God wat ook gesien het hoe troosteloos, reddeloos verlore ons lewe eenmaal was. ’n God wat in Jesus Christus met ons gepraat het. Die God wat gesê het: “Laat daar lig wees!”

Hy belowe dat in Christus daar altyd vir ons lig sal wees. Nooit weer donker nie. In die nuwe Jerusalem sal dit nooit donker wees nie, want ons lees in Openbaring 21:23: “Die stad het nie die son en die maan nodig om hom te verlig nie, want die heerlijkheid van God het hom verlig, en die Lam is sy lamp.”

Ons is in Jesus Christus op pad na hierdie ewige lig. In u lig sien ons die lig! (Ps. 36:10). ^{DK}

Wees soos kindertjies in God se koninkryk

Die gedagte van God se koninkryk is 'n sentrale tema in die Bybel. Die Ou sowel as die Nuwe Testament getuig telkens van God se heerskappy oor die volle werklikheid.

In die Nuwe Testament is God se koninkryk só prominent dat selfs die dissipels by Jesus wou weet wie die grootste in die koninkryk van die hemele is. Hierop het Jesus 'n kindjie nader geroep en hulle geantwoord: "As julle nie verander en soos die kindertjies word nie, sal julle nooit in die koninkryk van die hemele ingaan nie!" (Matt. 18:3).

Vandag nog maak ware gelowiges groot erns met die koninkryk van God. Die hartseer is egter dat moderne humanisme Jesus se woorde gebruik om 'n sogenaamde "kinder-teologie" te skep wat die fokus van Christus se verlossing na die mens toe verskuif.

In so 'n teologie word kinders in die sentrum gestel en bestudeer om as basis te dien vir die wyse waarop Christene by kinders kan leer hoe om God se koninkryk te beërwe.

Voordat gekyk word na hoe gelo-

wiges moet verander om soos kindertjies in God se koninkryk te word, word daar vanuit die Matteus-Evangelie gefokus op die verhouding tussen koninkryk en kerk in die wêreld.

Koninkryk in die wêreld

Ná die oorgang vanaf die Ou Testament na die Nuwe van ongeveer 400 jaar se stilte in afwagting op die koms van die koninkryk, verskyn Johannes die Doper met die boodskap: "Bekeer julle, want die koninkryk van die hemele het naby gekom" (Matt. 3:2). As wegbereider het Johannes die koms van Christus verkondig (Matt. 3:11). Hoewel Christus nie van hierdie wêreld is nie (Joh. 8:23; 18:36), het God se koninkryk deur sy koms in die wêreld ingekom.

Christus het dieselfde boodskap as Johannes gebring (vgl. Matt. 4:17, 23; 9:35). In sy prediking oor die koninkryk stel Jesus God se koninkryk in 'n sekere verhouding met God se Wet en sy geregtigheid (vgl. Matt. 5:19-20).

Vir sy dissipels gee Hy die opdrag: "Soek eers die koninkryk van God en sy geregtigheid" (Matt. 6:33) en waarsku Hy later: "Nie elkeen wat vir My sê: Here, Here! sal ingaan in die koninkryk van die hemele nie, maar hy wat die wil doen van my Vader wat in die hemele is" (Matt. 7:21).

Christus het gekom om al God se uitverkorenes los te koop van hierdie bose wêreld sodat hulle in sy koninkryk hier op aarde werksaam kan wees – "Soos U my gestuur het in die wêreld, het Ek ook hulle in die wêreld gestuur" (Joh. 17:18). En Hy stuur hulle met die boodskap: "Gaan preek en sê: Die koninkryk van die hemele het naby gekom" (Matt. 10:7).

Die kerk in die koninkryk

Aan sy kerk gee Jesus die opdrag wanneer Hy sê: "Aan My is gegee alle mag in die hemel en op aarde. Gaan dan heen, maak dissipels van al die nasies, en doop hulle in die Naam van die Vader en die Seun en die Heilige Gees; en leer hulle om alles te onderhou wat Ek julle beveel het" (Matt. 28:18-19).

Die roeping van die kerk is dus om in hierdie wêreld diensbaar te wees deur alles van die koninkryk van God aan almal te verkondig.

In hierdie verband is kerk die gelowiges wat Christus vir Homself losgekoop het om plaaslik en oor alle plekke en tye by 'n (kerk)gebou te vergader. Hulle is deur Hom geheilig om heilig te lewe en kan nie ware kerk wees sonder die Here van die koninkryk en kerk nie (vgl. Kol. 1:15). Hulle is die volk van God, die uitverkorenes, die heiliges, die tempel van die Heilige Gees, die bruid van Christus, of ook die liggaam van Christus.

Tog is God se kerk nie gelyk aan sy koninkryk nie en word koninkryk nie beperk tot daár waar die kerk is nie. In God se koninkryk is kerk uitsluitlik kerklik en is dit oral waar God se wil op 'n plek vergestalt word en triomfeer, terwyl God se koninkryk by die verskillende fasette van die Christelike lewe in die samelewing sigbaar is.

Kindertjies in die koninkryk

In verdere antwoord op die dissipels se vraag na wie die grootste in die koninkryk is, antwoord Jesus: "Elkeen dan wat homself verneder soos hierdie kindjie, hy is die grootste in die koninkryk van die hemele" (Matt. 18:4).

Die teksgedeelte sê dat gelowiges dus moet verander om soos kindertjies in God se koninkryk te word. Gelowiges moet dus nie verander om die deugde van die kind se naïwiteit aan te

neem nie, maar eerder die kinders se weerloosheid en erkenning van afhanklikheid.

Gelowiges behoort hulleself saam met Dawid in Psalm 131 te verneder met die woorde: "My hart is nie hoog en my oë nie trots nie ... soos 'n gespeende kind by sy moeder ... is my siel in my" (Ps. 131:1-2). Calvyn sê dit dui op 'n gesindheid nie van selfversekerdheid nie, maar van vrede by God.

So 'n gesindheid is slegs moontlik wanneer gelowiges besef dat alleen Christus alle eer vir ons verlossing kry. Gelowiges ontvang God se koninkryk alleen wanneer hulle soos klein weerlose kindertjies Christus en sy verlossing deur geloof aanneem, want buite Christus is daar niks wat vir God aanneemlik is nie. So afhanklik soos kindertjies kan gelowiges God in sy koninkryk dien.

In die woorde van dr. D Kempff: "Die verlore kultuur soek nooit homself nie, maar wel om te dien, tot die eer van God en vir die koms van sy koninkryk." ^{DK}

Ds. Hendrik du Plessis (Geref. Kerk in Botswana)

Die uniekheid van die Khoesan-tale

Kort historiese agtergrond

In my voorbereiding van katkisasiemateriaal in Naro kom 'n mens weer opnuut onder die indruk hoe uniek en beskrywend die taal kan wees. Naro is 'n "Khóètaal" en nie 'n "Santaaal" nie. Dit word "khwê" uitgespreek. "Khóè" beteken "mens". Sommige skryf dit "khoi". As daar gepraat word van die "Khóè-khóè", word bedoel "mens-mens". Die woord "Khoesan" is dan 'n woord wat die "Khoe-mense" en die "San-mense" onder een sambreel in-trek, verwysende na die gemeenskaplike suigklanke of klapklanke in hulle tale.

Die "Khóè-mense" is hulle met wie Jan van Riebeeck in die Kaap te doen gehad het, maar ook die "San-mense". Die "Khoe-mense" was grotendeels veeboere, maar het ook gejag, terwyl die "San-mense" hoofsaaklik jagters was wat orals oor Suidelike Afrika rondgeswerf en van veldkos en jag gelewe het. Dit was soos Jan van Riebeeck en die vroeë inwoners van die Kaap hulle geken het.

Beide hierdie taalfamilies gebruik "klapklanke" of "suigklanke" om te kommunikeer. Xhosa en Zoeloe het hulle klapklanke van die Khoesan-mense geleen, net

soos baie leenwoorde van Afrikaans en Engels in hulle taal ingesluit het. Oorspronklik het Zoeloe en Xhosa soos al die ander swart tale geen suig- of klapklanke in hulle taal gehad nie. Ondertrouery, toe die Nguni-tale vanaf die noorde in Suider-Afrika aangekom het, het die suigklanke in hulle tale ingebring.

My Zoeloedoesent op Potchefstroom het aan my verduidelik dat wanneer die Khoesan-mense in die verlede van die Xhosas of Zoeloes se besteeste gesteel het vir kos, is hulle agternagesit en letterlik gejag. Waar die Xhosas of die Zoeloes dan op hulle vrouens en kinders afgekom het, is dié gevange geneem. So het daar dan 'n ondertrouery plaasgevind en het die klapklanke in die Zoeloe- en Xhosataal ingekom, want die Khoesan-vrouens kon nie Zoeloe of Xhosa praat of verstaan nie. Behalwe natuurlik vir Xhosa en Zoeloe het Suid-Sotho en Tsonga net een suigklank in hulle tale.

Hoe verder 'n mens oos of van die Kaapkolonie af wegbeweeg het, hoe minder word die klapklank- of suigklankinvloed in die Afrikatale, wat vir 'n mens sê dat die Khoesantale meer in die Kaapkolonie in daardie tyd voorgekom het. As 'n mens na Xhosa en Zoeloe luister, hoor jy so nou en dan 'n klapklank (suigklank) in hulle tale, terwyl jy amper nie 'n sin in die Khoesantale kan maak sonder suigklanke nie. Xhosa, wat die naaste aan die Khoesantale was, het dan ook meer suigklanke in sy taal as Zoeloe wat verder geleë was, maar dit is maar 'n druppel in die emmer in vergelyking met die klapklanke in die Khoesantale.

Van 'n taal soos !Xóǀ, hier van Bere, bestaan 80% van al sy woorde uit klapklanke. Net 20% woorde het nie klapklanke nie. Nog iets interressants is dat net 1% van al die tale in die wêreld (oor die 6000) van klapklanke gebruik maak, en die 1% is net in suidelike Afrika.

Die Khoesantale self

Al die Khoe-mense (Khoe en San) is familie van die ou Hottentotte in die Kaap. Hulle tale verskil van mekaar soos die Germaanse tale onder mekaar verskil soos, Duits, Afrikaans, Nederlands, Belgies en Engels, of soos die Romaanse tale onder mekaar verskil soos Frans, Spaans, Portugees, Italiaans, Romeens ensomeer. Hulle stam van dieselfde oertaal af en het later opgebreek in verskillende tale wat aan

Fokus

mekaar verwant is. Net so is die Afrikatale aan mekaar verwant en maak gebruik van dieselfde grammatikale beginsels, maar eeue of duisende jare gelede moes daar 'n oertaal gewees het wat die wetenskaplikes Oerbantoe noem. Uit hierdie oertaal het daar tale ontstaan wat vandag oral in Afrika gepraat word, al verstaan hulle mekaar onderling nie, soos wat 'n Duitser nie Afrikaans en 'n Afrikaner wat nog nooit met Duits in aanraking gekom het, Duits kan verstaan nie, is dit duidelik dat daar 'n gemeenskaplike oorsprong was.

As voorbeeld word vleis in Duits “fleisch” genoem en die Engelse het “flesh” in hulle taal. Omtrent elke Afrikataal in Afrika noem vleis “nama” of “inyama” of “onyama”, en dan is daar woorde wat weer radikaal van mekaar verskil, maar hulle almal deel min of meer dieselfde grammatikale beginsels. So kan 'n Zoeloe glad nie Venda verstaan nie en 'n Venda glad nie Shona of Herero verstaan nie en omgekeerd, maar tog deel hulle dieselfde grammatikale beginsels.

Onder die Khoetale kry jy Nama, !Ora, //ani, Buga, /Ganda, Naro, //Gana, /Gui, #Haba, Shua, Deti, Cara, Cirecire, /Haise, Danisi (of Danasani), Tshoa, Cua, Ciri-Cire en Kua. Dit is alles tale en nie dialekte van mekaar nie. As ons dit dialekte sou wou noem, dan moet ons Afrikaans 'n dialek van Engels of Duits noem.

Die San-tale verskil weer op hulle beurt van die Khoe-tale soos Grieks van Afrikaans verskil. Die verskil is eintlik nog groter, omdat daar tussen Afrikaans en Grieks baie ooreenkomste bestaan, maar tussen die Khoe- en die San-tale is daar afgesien van die klapklanke bitter min ooreenkomste. Alhoewel al hierdie tale van suigklanke of klapklanke gebruik maak, verskil hulle radikaal van mekaar. Hierdie suigklanke is eintlik maar konsonante soos r, p, s, t ensovoorts, wat by die normale alfabet gevoeg word. Afrikaans en Sjinees deel ook baie alfabetletters, maar dit beteken nie hulle kan mekaar verstaan nie.

Onder die San-tale kry jy dan die noordelike San-tale en die suidelike San-tale. Hulle verskil weer van mekaar soos Afrikaans van Frans. Die noordelike San-groepe is die #Hua en die Ju-groepering. Die Ju-groepering bestaan uit Ju/'hoan, !Xun en Kg'au//ei. Die Ju/'hoan is die taal wat in “The gods must be crazy” gepraat word (die film van Jamie Uys). Die suidelike groepe is die Taa en die !Kui-groepering. Onder die Taa-groepering val die !Xóõ van Bere. Onder die !Kui-groepering val die /Xam-, //Xegui Tshasi- en die #Khomani-groepering. Ongelukkig het die /Xamtaal in 1915 uitgesterf. Die #Khomani is op die punt om uit te sterf. As ek dit nie mis het nie, is daar nog een moedertaalspreker oor. Dit is die laaste San-taal in Suid-Afrika (let wel: in Suid-Afrika en nie suidelike Afrika nie; in suidelike Afrika is daar nog baie San-taalsprekers wat een of ander San-taal as 'n moedertaal het). Later meer oor die San-tale en spesifiek die !Xóõ (Qgõo) wat hulle by Bere en verder suid praat.

Hier by ons in D'kar, die plase rondom ons en eintlik in die hele Gantsi-distrik, is die voertaal onder die Boesmans meestal Naro. Die Ju/'hoan en die !Xóõsprekers sal as hulle met die Naros in aanraking kom, Naro praat. As hulle nie Naro kan praat nie, praat hulle met mekaar Tswana.

Ju/'hoan en !Xóõ is beide San-tale, terwyl Naro 'n Khòè-taal is. Baie Naros kan Ju/'hoan praat, maar bitter selde hoor jy 'n Naro wat !Xóõ praat. Ek het nog net twee raakgeloop wat beide kon praat.

Een van ons kerkraadslede, Xgaiga, wat vlot in Naro en Ju/'hoan is, vertel aan my van sy rare ondervinding een keer in 'n bus op pad Gaborone toe. Hy is 'n baie joviale en spraaksame mens wat lief is vir gesels. Toe gebeur dit dat hy naby Bere tussen 'n groep !Xóõ-Boesmans moet sit, al die pad Gaborone toe. Wat vir hom die ergste was, sê hy, was dat almal gelag en gesels het en hy nie 'n woord kon hoor of verstaan wat hulle sê nie. As dit die Ju/'hoantaal was (die Boesmantaal van “The gods must be crazy”), sou hy deel kon gehad het in hulle pret en plesier, maar omdat !Xóõ so radikaal van Ju/'hoantaal verskil, kon hy niks verstaan nie. Dit was vir hom een van sy verveligste oomblikke wat hy nog beleef het tussen mense.

Naro, soos die meeste van die Khòè-tale, het 28 klapklank-kombinasies, Ju/'hoan het 48 en 10 vokale, en !Xóõ volgens die navorsers van Wikipedia 83 en 31 vokale. Saam met die klapklanke (suigklanke) het die !Xóõtaal 164 konsonante wat dit die taal met die meeste konsonante in die wêreld maak. Hoewel die Ju/'hoan meer klapklanke het as Naro, beskou baie mense insluitend die Naros dat dit 'n baie maklike taal is. Die woordorde is in baie gevalle dieselfde as Engels of Afrikaans. Wat Naro volgens baie so moeilik maak, is juis sy woordorde.

'n Eenvoudige voorbeeld: *Ncāar ṭ'ēe a máá ncāa tsi x̣'ae c̣goa me ta ṭ'ēea*. Dit beteken letterlik: *Het ek dink en sê het jy ontmoet met hom gedink*. Wat beteken: *Ek het gedink jy het hom ontmoet*. Dit wat onderstreep is, is die klapklanke in die sin.

Iets anders van die Khòè-tale wat hulle baie ryk maak teenoor die Santale is dat die Khòètale, en dan nou spesifiek Naro, alles sien in terme van manlik, vroulik en onsydig. Elke ding is 'n man, vrou of 'n ding. In die San-tale word alle voornaamwoorde basies as manlik aangedui. Met ander woorde as jy van 'n vrou praat sal jy sê, "hy het geloop" of "hy het dit of dat gedoen." Dit is soos die swart tale, hy en sy is een woord. Daar is nie 'n onderskeid wat die voornaamwoord aanbetref nie, terwyl 'n mens in Naro in detail moet beskryf wie dit is. Voorbeelde:

- Daar is twee woorde vir jy:
 - Jy (as man) is: Tsaa
 - Jy (as vrou) is: Saa
- Daar is woorde vir hy en sy
 - Hy: gabá
 - Sy: gasá
- Daar is ses woorde vir "julle":
 - Julle (twee vrouens): Gasao
 - Julle (twee mans): Gatsao
 - Julle (twee as man en vrou): Gakhao
 - Julle (mans): Gaxao
 - Julle (vrouens): Gasao
 - Julle (mans en vrouens): Gatu
- Daar is ses woorde vir "hulle":
 - Hulle (twee vrouens): Gasara
 - Hulle (twee mans): Gatsara
 - Hulle (twee as man en vrou): Gakhara
 - Hulle (net vrouens): Gazi
 - Hulle (net mans): Gaxu
 - Hulle (mans en vrouens): Gane
- Daar is ses woorde vir "ons":
 - Ons (twee mans): Gatsam
 - Ons (twee vrouens): Gasam
 - Ons (twee as man en vrou): Gakham
 - Ons (net mans): Gaxae
 - Ons (net vrouens): Gase
 - Ons (mans en vrouens): Gatá

Nog 'n unieke verskynsel in die Khòè-tale, en dan in hierdie geval Naro, is hulle eksklusiewe gebruik van die voornaamwoord. Sodra jy 'n "si" vooraan die voornaamwoord plaas, dan sluit jy die persoon met wie jy praat, uit. As ek met jou praat en byvoorbeeld sê, "ons gaan huis toe", en ek gebruik die woord "sitsam", dan sluit ek jou (as man) uit. As jy 'n vrou is en ek 'n man, sal dit "sikham" wees. Met ander woorde jy gaan dan nie saam nie. Iemand anders is dus deel van die "ons" en nie jy nie.

In Afrikaans, as ek sê "ons gaan huis toe", moet jy eers uitvind of jy deel is van die "ons" of nie. In Afrikaans en so ook in Engels, as jy dit nie

verduidelik nie, kan dit tot baie misverstande lei.

Ek kan nog onthou toe ek op universiteit was, het ek eendag vir Miriam (my vrou) gesê, ons gaan vanmiddag braai. In Afrikaans het ons net een "ons". Die gevolg is Miriam het gedink sy was deel van die "ons". Later toe sy daar aankom en haar gereed gemaak het vir die geleentheid, sou sy tot haar teleurstelling uitvind dit is 'n mannebraai. As ons Naro gepraat het, sou sy onmiddellik gehoor het dat sy nie deel van die "ons" was nie, en sou dit die teleurstelling en misverstand in ons kommunikasie voorkom het.

Een aand hier in D'kar hoor ek mense praat in die donker. Ek vra toe vir hulle: "Wie is julle?" en "Waar gaan julle heen?" "Ons is op pad huis toe," kom dit van die een wat antwoord. Uit die woord wat hulle gebruik het vir "ons", kon ek hoor daar is net vrouens en hulle is meer as twee en daar is nie mans by hulle nie, want anders sou hulle 'n woord gebruik het wat die mans ook ingesluit het, en ek was in die woord "ons" uitgesluit, want hulle het die eksklusiewe vorm van die woord "ons" gebruik: "sise". As daar mans saam met hulle was, sou hulle die woord "sitá" gebruik het, en as hulle my ingesluit het, sou hulle die woord "gatá" gebruik het.

Dit is natuurlik 'n geweldige uitdaging, veral as dit kom by die vertaling van die Bybel en Bybelstudies. As die Here Jesus met sy dissipels is en daar word na "ons" of "hulle" of "julle" verwys, moet jy altyd vir jouself die

Dit was dus ook nie vreemd dat 'n ander gemeente in Vanderbijlpark hom 'n paar jaar later beroep het nie.

In Vanderbijlpark-Oos het Fanie saam met Peet Vermeulen gewerk. Peet tipeer Fanie as 'n besondere mens, met 'n groot liefde vir die Here. Sy werk vir die Here was vir hom 'n vreugde. Vir Peet was Fanie se uitstaande kenmerke geduld, nederigheid, hulpvaardigheid en humor.

Fanie was iemand wat maklik in 'n span kon saamwerk. Hy was 'n uitmuntende prediker en 'n toegevyde en geliefde herder van die gemeentes waar hy gedien het. Sy fokus was altyd op hierdie dienswerk in die kerk, nooit op homself nie. Selfs ná sy emeritaat het hy op verskillende maniere met dienswerk besig gebly, solank as wat dit weens die agteruitgang in sy gesondheid moontlik was.

van bl. 15 (Khoesan-tale)

vraag afvra watter woord ter sprake is en of daar mans en vrouens of net mans of net vrouens en hoeveel betrokke was. Daarom is die vertaalproses baie uitdagend en interessant.

Hoe hulle tale ontwikkel het deur die eeue, is 'n geheim, maar dat dit 'n unieke taal is wat die Here deur al die eeue bewaar het, daarvoor is daar geen twyfel nie, en 'n wonderwerk, veral vir die feit dat Hy vandag geloof en geprys kan word ook in hierdie tale.

Natuurlik is Hy die groot Argitek van al hierdie tale. Dit plaas Genesis 11 teenoor Handeling 2. In Genesis 11 wou die mens een wees, een taal, een gebou, een ekonomie, ensovoorts. Hulle het hulle eenheid in hulleself en hulle eie trots en groothedswaan gesoek totdat die Here Self 'n verwarring onder hulle gebring het, want ware eenheid is net moontlik in Christus wat ons dan bring by Handeling 2 waar verskillende mense en verskillende tale met die uitstorting van die Heilige Gees een kon wees in en deur Jesus Christus.

Deur die eeue heen het die Here die "taalverwarring" in stand gehou, sodat alle tale en nasies hulle eenheid in die Een ware God (Vader, Seun, Heilige Gees) kan soek en hulle Hom ondanks die verskeidenheid kan

Fanie is op 4 Januarie 1975 met Susan van der Westhuizen getroud, wat hom getrou in sy bediening bygestaan het. In 2008 moes hy weens swak gesondheid die tuig neerlê. Ook daarna was Susan vir hom 'n steunpilaar, wat hom met groot liefde versorg het. Uit die huwelik is twee kinders gebore. Hulle en sy kleinkinders was altyd vir hom 'n besondere vreugde. Zabeth is met Andre Venter getroud en hulle het twee dogters, Zana (10) en Lia (6). Nico en sy vrou, Christelle, het ook twee dogters, Nicola (10) en Lisa (6). In hulle lewens sal Fanie altyd 'n besondere plek inneem.

Ek en baie ander mense sal hom onthou as 'n vriend, 'n besondere mens en 'n oortuigde en geesdriftige bedienaar van die Woord. Sonder hom sou my en baie ander mense se lewens baie armer gewees het. ^{DK}

loof en prys. Dit is die ware eenheid. In Johannes 17:11 bid die Here Jesus: "... sodat hulle een kan wees net soos Ons."

Ons vra weereens u voorbidding dat die Here vir ons deure sal oopmaak om hierdie mense van die Kalahari se harte aan te spreek in en deur hulle unieke tale.

Geliewe ook ons webblad te besoek by: www.botswanasending.co.za wat meer agtergrond gee oor ons gemeente asook alle nuusflitse vanaf D'kar die afgelope jaar. U geldelike ondersteuning sal ook waardeer word. Die bankbesonderhede is op ons webblad. ^{DK}

